

זוהר לעם

וילד

קבלה לעם
www.kab.co.il

תוכן עניינים

3 וילך
3 משה אהרון ומרים
3 משה שליטת השמש, יהושוע שליטת הלבנה
4 מכנף הארץ זמירות שמענו
5 ג' הם הנמצאים בעדות
5 שיר שירה
6 כי שם ה' אקרא, הבו גודל לאלקינו
6 עניית אמן
7 פתחים של גן עדן ופתחים של גיהנום
7 שירת הבאר

וילך

1. מוליך לימין משה זרוע תפארתו, בוקע מים מפניהם. אשריהם ישראל, שהקב"ה רצה בהם. ומשום שרצה בהם, קרא אותם, בנים בכורים קדושים, אחים. כביכול, ירד לדור עימהם.

משה אהרון ומרים

שהלך כגוף בלי זרוע, כמ"ש, וילכו בלא כוח לפני רודף. כי מת אהרון, זרוע ימין, והגוף, משה, רצה להסתלק מחמת זה.

4. כל ימיו של משה אכלו ישראל לחם מן השמיים. כיוון שבא יהושוע, כתוב, וישבות המן ממחורת, ויאכלו מעבור הארץ ממחורת הפסח. מה בין מן, ובין לחם מן הארץ? המן מלמעלה, מן השמיים, מז"א, ולחם מן הארץ, מלמטה, מהמלכות, הנקראת ארץ. כל זמן שהיה נמצא משה, היה שולט גוף השמש, ז"א, ומאיר לעולם. כיוון שהסתלק משה, הסתלק גוף השמש, ויצא גוף הלבנה, המלכות, יהושוע. וע"כ נפסק לחם מן השמיים ויאכלו מעבור הארץ, מלכות.

2. ג' אחים קדושים הלכו ביניהם: משה אהרון מרים. ובזכותם נתן להם הקב"ה מתנות עליונות. כל ימיו של אהרון לא סרו ענני כבוד מישראל. אהרון הוא זרוע ימין של ישראל. כמ"ש, וישמע הכנעני מלך ערד, כי בא ישראל דרך האתרים. דרך האתרים פירושו, שישראל היו כאדם ההולך בלי זרוע, וסומך עצמו בכל מקום ומקום. כי אתרים פירושו מקומות. ואז, ויילחם בישראל וישָׁבַּ מִמֶּנּוּ שְׂבִי. משום שהיו בלי זרוע ימין. אהרון היה זרוע ימין של הגוף, ת"ת. וע"כ כתוב, מוליך לימין משה זרוע תפארתו, שהוא אהרון, זרוע הימין של ת"ת.

3. וילך משה. לאן הוא הלך? וילך, פירושו,

משה שליטת השמש, יהושוע שליטת הלבנה

[משה שלטנותא דשמשא, יהושוע דסיהרא]

שלו, ובא אחר, שאינו בן זוגה, ונושא אותה, כיוון שמגיע זמנו של בן זוגה להתחבר, הנה כשמתעורר צדק, מדה"ד בעולם, לפקוד על עוונות העולם, הוא אוסף אותו האדם שנשא אותה, כלומר שנוטל נשמתו ונפטר מן העולם, ובן זוגה נושא אותה. וע"כ, קשים זיווגים לפני הקב"ה כקריעת ים סוף.

8. אם הזכר, שאינו בן זוגה, קלקל מעשיו, נוטלים אותו מהעולם בשעה שהגיע הזמן של בן זוגה לקחת אותה. ואע"פ שלא קלקל מעשיו כל כך בעוונותיו, שיהיה מחויב למות במשפט, מ"מ הוא נפטר באותו זמן, מטרם שמגיע זמנו למות, ולא נעשה כך ע"פ משפט. ועליו כתוב, ויש נספה בלא משפט. ופוגשים בו הדינים של צדק, שהוא מלכות של מדה"ד, בעוונותיו, משום שהגיע זמנו של בן זוגה לשאת אותה, אע"פ שע"פ משפט אינו מחויב למות.

9. ולמה הוא מת? למה לא יפריד הקב"ה אותו הזוג זה מזה, ויבוא בן זוגה וינשא אותה? אלא, זה לתועלת האדם, חסד עושה עימו, כדי שלא יראה אשתו ברשות אחר. ואם בן זוגה אין מעשיו כשרים, אע"פ שאישה זו שלו, מ"מ אין נדחה האחר, שאינו בן זוגה, מפניו.

5. אמר הקב"ה למשה, הנה מלאכי ילך לפניך. אמר משה, מה זה, שהנהגת השמש, הנהגת ז"א, תיאסף, והלבנה תנהג. איני רוצה בגוף הלבנה, בהנהגת המלכות, שנקראת מלאך. ואמר לז"א, אם אין פניך הולכים, אל תעלנו מזה. גוף השמש אני רוצה, ז"א, ולא הלבנה, מלכות. אז האיר גוף השמש, ונעשה משה כעין גוף השמש לפני ישראל. כיוון שנאסף משה, נאסף השמש, והאירה הלבנה, והיה יהושוע משתמש לאור הלבנה. אוי לאותה בושח.

6. ויאמר, בן מאה ועשרים שנה אנוכי היום, לא אוכל עוד לצאת ולבוא. ארבעים שנה האיר השמש לישראל, ונאסף לסוף ארבעים שנה, והאירה הלבנה. ע"כ אמר משה, לא אוכל עוד לצאת ולבוא. כי הגיע זמן שליטת הלבנה, יהושוע. כתוב, ויש נספה בלא משפט. הכול צריך לעולם לתועלת האדם, שיסתלק מטרם שיבוא זמנו, כלומר שנספה בלא משפט.

7. כל רוחות היוצאים מלמעלה, יוצאים זכר ונקבה, ונפרדים בבואם לעוה"ז להתלבש בגופים. ולפעמים תצא לעולם נשמה של הנקבה, מטרם שיצאה הנשמה של הזכר בן זוגה. ובכל פעם, שהזכר עוד לא הגיע זמנו להתחבר עם הנקבה

13. קרא את יהושוע והתייצבו באוהל מועד ואצוונו. ולא ציווה הקב"ה ליהושוע, אלא למשה. כי כל זה אמר למשה, שכתוב, הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה ועזבני והפר את בריתי, וחרה אפי בו ביום ההוא. ועתה כיתבו לכם את השירה הזאת, ולמדה את בני ישראל, שימה בפיכם. שכל זה נאמר למשה. וא"כ מהו, ואצוונו, שהרי לא ציווה אותו כלום?

14. אלא אמר הקב"ה למשה, אע"פ שאתה תשכב עם אבותיך, הרי אתה עומד תמיד להאיר אל הלבנה, יהושוע, מלכות. כמו השמש, אע"פ ששקע, לא שקע אלא להאיר אל הלבנה. כי אז, אחר ששקע, הוא מאיר ללבנה. וע"כ, הנך שוכב להאיר. וזהו, ואצוונו. כי עם הסתלקות משה, הוא מאיר דברי ה' אל יהושוע. כמו השמש אחר הסתלקותו, שמאיר ללבנה. ונמצא, שאז התבשר יהושוע להאיר. וע"כ כתוב, הנך שוכב עם אבותיך, כלומר להאיר ליהושוע. וזהו כמ"ש, וצו את יהושוע וחזקהו. וצו את יהושוע, הכול הוא להאיר אליו.

15. כתוב, ויקרא משה ליהושוע ויאמר אליו לעיני כל ישראל, חזק ואמץ כי אתה תבוא. ואח"כ כתוב, כי אתה תביא. תבוא, לבשר לו, שייכנס לארץ ויתקיים בה. ותביא, לבשר לו את הממשלה על ישראל. נמצא שהתבשר על ב' דברים, התבשר על קיום עצמו בא"י, והתבשר על הממשלה על ישראל.

10. שאול המלך לקח המלוכה, משום שעוד לא הגיע זמנו של דוד לזה. כי המלוכה הייתה ודאי של דוד. וע"כ בא שאול ולקח אותה. כיוון שהגיע זמנו של דוד לרשת את שלו, אז התערור צדק ואסף את שאול בעוונותיו, ונדחה מפני דוד, ובא דוד ולקח את שלו.

11. למה לא הסיר הקב"ה את שאול מן המלוכה, לתת אותה לדוד, ולא יהיה צריך למות? חסד עשה הקב"ה עימו, שאסף נשמתו בעודו במלכותו, שלא יראה את עבדו ששולט עליו, ולוקח מה שהיה שלו מתחילה. כך זה שנשא בת זוגו של חברו, והגיע זמנו של חברו לשאת אותה, אוסף את נשמתו, ואח"כ נותן אשתו לבן זוגה, כדי שלא יראה אשתו ברשות אחר. משום זה צריך האדם לבקש רחמים מהקב"ה, כשהוא נושא אישה, שלא יידחה מפני אחר.

12. ויאמר ה' אליי, רב לך, אל תוסף דבר אליי עוד בדבר הזה. אמר הקב"ה למשה, משה, אתה רוצה שישתנה העולם? האם ראית מימך שהשמש יעבוד אל הלבנה, ראית מימך שהלבנה תשלוט בעוד שהשמש נמצא? אלא, הן קרבו ימך למות, קרא את יהושוע. ייאסף השמש ותשלוט הלבנה. ולא עוד, אם אתה תיכנס לארץ, תיאסף הלבנה בגללך ולא תוכל לשלוט. ודאי שליטת הלבנה, יהושוע, הגיעה, ואינה יכולה לשלוט כל עוד שאתה נמצא בעולם.

מכנף הארץ זמירות שמענו

ולהתקדש עימו בקדושה אחת. צבי, לשון רצון. לצדיק, יסוד.

18. ואומר רזי לי רזי לי. רזי לי, סוד עליון, כי רז פירושו סוד. רזי לי השני, זהו להמשיך רוח קדוש. כלומר, שזיווג הקב"ה ושכינתו בחצות לילה, הוא סוד עליון. ואם האנשים למטה מתקדשים אז בזיווגם, ומכוונים בזה, הם ממשיכים רוח קדוש. אבל, אוי לי, על הדור ועל העולם, בוגדים בגדו. שכולם משקרים בו, שמכחישים השגחה העליונה, משקרים בעצמם, שאינם מתקדשים בשעת הזיווג. ולא די שמשקרים בעצמם, אלא הבנים שמולידים יהיו משקרים מחמת השקר שלהם שבעת הזיווג, שהיה בלי קדושה עליונה, ונמצאים פגומים למעלה ולמטה.

19. כיוון שהסתכל ישעיהו בזה, קיבץ כל יראי חטא, ולימד אותם דרך הקדוש, איך להתקדש בקדושת המלך בשעת הזיווג, כדי שבניהם יהיו קדושים. כיוון שאלו התקדשו, נקראו הבנים שהולידו על שמו. כמ"ש, הנה אנוכי והילדים, אשר נתן לי ה' לאותות ולמופתים בישראל. כלומר, שנבדלים משאר העמים.

16. מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק, ואומר, רזי לי רזי לי, אוי לי בוגדים בגדו. אוי להם לבני אדם, שאינם משגיחים ואינם עוסקים בכבוד אדונם, ואינם מסתכלים בקדושה העליונה, להתקדש בעוה"ז, להיות קדושים בעוה"ב. מכנף הארץ, כסות עליונה הקדושה, המלכות. זמירות שמענו, כמ"ש, נותן זמירות בלילה, הזמירות והתשבחות של כנ"י, המלכות, לפני הקב"ה, ז"א. בלילה, בזמן שהיא מוכנה ונמצאת לשבח את הקב"ה, ומשתעשעת עם הצדיקים בגן עדן.

17. ומתי היא מוכנה לשבח את הקב"ה? מחצות לילה והלאה. ואז, זמירות שמענו, כלומר תשבחות. וזמירות, כמ"ש, זמיר עריצים יענה, שפירושו, עקירת כל אלו העריצים ממקומם. כי כשהלילה נכנס, כמה עריצים חוקרי דין שכיחים בעולם, הולכים ומשוטטים בעולם לקטרג. מחצות לילה והלאה, מתערור רוח אחד, ועוקר את כולם ממקומם ומעביר אותם שלא ישלטו. זמירות שמענו, תשבחות של כנ"י להקב"ה בלילה. וכל זה למה? כמ"ש, צבי לצדיק, כלומר שהמלכות רוצה להזדווג בזיווג אחד עם הקב"ה,

שהארון היה שורה בארץ, היו שומעים קול שאומר, וזאת התורה, אשר שם משה לפני בני ישראל. אבל, אוי לי בוגדים בגדו, שעתידיים ישראל לבגוד בהקב"ה ולהיעקר מהארץ פעם אחת. ומשום שהשקר נאחו ביניהם, ייעקרו פעם שנייה מהארץ, עד שיושלמו עוונותיהם בארץ אחרת.

20. מכנף הארץ זמירות שמענו. בשעה שנכנסו ישראל לארץ, וארון הברית הקדוש לפניו, שמעו ישראל מצד אחד שבארץ, תשבחות ושמחה וקול מזמרים עליונים שמזמרים בארץ. אז, צבי לצדיק, שהתשבחות היו בשעה ההיא אל משה. כי צבי, לשון פאר ושבת. לצדיק, משה. שבכל מקום

ג' הם הנמצאים בעדות

[ג' אינון דקיימי בטהזותא]

הזאת לעד. אי"כ ארבעה הם? ודאי כן הוא, אבל בגורל לא כתוב בו עדות.

24. באר של יצחק, מאין לנו? כי כתוב, בעבור תהיה לי לעדה. גורל, שכתוב, על פי הגורל תיחלק נחלתו, שהיה אומר, זה ליהודה וזה לבנימין, וכן לכולם. וע"כ כתוב, על פי הגורל, שהגורל דיבר. האבן של יהושוע, שכתוב, הנה האבן הזאת תהיה בנו לעדה. וכאן כתוב, והיה שם בך לעד. וכתוב, וענתה השירה הזאת לפניו לעד. היא ודאי העידה בישראל.

21. לקוח את ספר התורה הזה ושמעתם אותו מצד ארון ברית ה' אלקיכם, והיה שם בך לעד. למה אמר, ה' אלקיכם, ולא אמר, ה' אלקינו?

22. כי המקום אשר אתה עומד עליו, אדמת קודש הוא. אדמת קודש, ארץ החיים, המלכות. אשר אתה עומד עליו. בתחילה, ומכ"ש אח"כ. והיה שם בך לעד. לעד ודאי, שיעיד עדות.

23. ג' הם הנמצאים בעדות להעיד: באר של יצחק, הגורל, האבן אשר שם יהושוע. ושירה זו יותר מהכול, שכתוב, למען תהיה לי השירה

שיר שירה

שירה, שהיא תשבחה של המלכה, שמשבחת אל המלך, והתחיל במלכות. ומשה עצמו התאחד במלך. ונמצא, שהשירה שלו עלתה מלמטה למעלה. והם ירדו מלמעלה למטה, שאמרו שיר, זכר, השבח, שהמלך משבח את המלכה, והם התאחדו במלכה. ונמצא, השיר שלהם מלמעלה למטה, מז"א אל המלכות. וע"כ נודע בזה שבחו של משה, שהוא יותר מכולם. כמ"ש, אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'. שירת המלכה. למי, לה'. ומשום זה כתוב, ויכתוב משה את השירה הזאת. וכן, וענתה השירה הזאת.

29. וענתה השירה הזאת. הלוא היה צריך לומר, וענו הדברים האלה? אלא כתוב, וארץ מתקוממה לו, שהארץ, המלכות, מתקוממה לעשות דין באדם. ומשה הסתכל בכל, וע"כ אמר שירה, המלכות, כדי לתת לדברים אחיזה במלכות, שממנה יהיה עליהם הדין, כמ"ש, וענתה השירה הזאת לפניו לעד, כי ידעתי את יצרו. וכתוב, כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון וסרתם מן הדרך אשר ציוויתני אתכם. וכאשר תעשו את זה, מיד, וענתה השירה הזאת לפניו לעד, שהמלכות תעניש אתכם.

30. יגלו שמיים עונו וארץ מתקוממה לו. ז"א שנקרא שמיים, מגלה העוון בלבד. אבל וארץ, מתקוממה לו. בארץ, במלכות, נעשה הדין למי שנעשה.

25. וידבר משה את דברי השירה הזאת עד תומם. מהו שכתוב, את דברי, הלוא היה צריך לומר, את השירה הזאת? ומהו שכתוב, עד תומם? אלא כל הדברים שאמר משה, כולם היו נחקקים בשם הקב"ה, והיו באים ועולים ויורדים ונחקקים בשם הקב"ה, וכל דבר היה בא לפני משה להיחקק על ידו, ועמד לפניו. ע"כ כתוב, את דברי השירה, כי כל דבר בא לפניו להיחקק. וע"כ כתוב, עד תומם, כלומר עד שנגמרו להיחקק בשם ה'.

26. את דברי השירה הזאת. היה צריך לומר, שירה הזאת, ולא השירה, ומה רומזת הה'? אלא שירת הקב"ה אמר, כמ"ש, שיר השירים אשר לשלמה, שהוא למלך שהשלום כולו שלו, הקב"ה. וכתוב, מזמור שיר ליום השבת. ליום השבת ממש, המלכות. שיר, שהקב"ה אמר ליום השבת, המלכות.

27. שם אמר שיר, וכאן שירה. שיר זכר, ז"א, שירה נוקבא, מלכות. כל הנביאים כולם כלפי משה הם כקוף בעיני בני אדם. והם אמרו שיר, כלומר, שיר השירים, מזמור שיר ליום השבת. ומשה אמר שירה. והלוא משה היה לו לומר שיר, והם שירה? אלא משה לא אמר זה לעצמו, אלא בשביל ישראל.

28. משה, נודע מכאן ודאי, שהיה במדרגה עליונה יתרה מכולם. משה עלה מלמטה למעלה והם ירדו מלמעלה למטה. משה עלה מלמטה למעלה, כמו שלומדים, מעלים בקודש ואין מורידים. משה עלה מלמטה למעלה, שאמר

בסוף ימיו, משום שאז היה במנוחה מכל צדדיו, כמ"ש, ביום הציל ה' אותו מכף כל אויביו. **32.** מהי שירה החשובה מהכול? כמו שלמדנו, שהעבודה צריכה להיות בדיבורים ובמעשה, ב' ייחודים, מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. כן כאן הוא מלמטה למעלה, ומלמעלה למטה, ואח"כ לכוון בלב ולקשור הכול בקשר אחד.

31. וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת. עתה התשבחה היא של דוד, משום שאמר שירה מלמטה למעלה, ממלכות לז"א, כמו משה. וזכה למדרגה ההיא, לומר שירה מלמטה למעלה. ולא אמר שירה זו אלא בסוף ימיו, שהיה בשלמות יתרה. כמו שלומדים, אל תאמין בעצמך עד יום מותך. וזכה דוד לומר שירה מלמטה למעלה

כי שם ה' אקרא, הבו גודל לאלקינו

הבאר נמשך ויוצא, כלומר למקום בינה. ואח"כ להמשיך מלמעלה למטה, משיקוי של נחל, בינה, לכל מדרגה של ז"ת, עד מדרגה האחרונה, מלכות, כדי להמשיך ברכות לכל מלמעלה למטה. אח"כ צריכים לקשור קשר בכל, קשר של האמונה, לקשור הכול בא"ס. וזהו אדם המכבד שם אדונו, ליחד השם הקדוש. וע"כ כתוב, כי מכבדיי אכבד. כי מכבדיי בעוה"ז, אכבד בעוה"ב. **35.** ובוזיי ייקלו. זהו מי שאינו יודע ליחד השם הקדוש, ולקשור קשר האמונה, ולהמשיך ברכות למקום שצריך, ולכבד שם אדונו. וכל מי שאינו יודע לכבד שם אדונו, טוב לו שלא נברא.

33. בתחילה אמר משה מלמטה למעלה, כי שם ה' אקרא. אקרא, כמ"ש, ויקרא אל משה, שזוהי השכינה. ואח"כ אמר, הבו גודל לאלקינו. זהו מלך העליון, ז"א. ואח"כ ירד במדרגותיו מלמעלה למטה, מז"א עד המלכות, שכתוב, צדיק וישר, צדיק, יסוד, ישר, מלכות. ואח"כ קשר קשר של אמונה ואמר, הוא, כלומר צדיק וישר הוא. וזהו קשר לכל, כי הוא, לשון נסתר, הרומז על א"ס, המקשר את הכול.

34. משום זה צריך האדם לסדר שבח אדונו באותו הדרך. מתחילה, מלמטה למעלה להעלות כבוד אדונו, המלכות, למקום ששיקוי של עמקות

עניית אמן

מהו שומר, כלומר, ששומר אותה הברכה, שאומר המברך, ומחכה לו לענות אחריה, אמן, כמו שצריך. אז נשמתו עולה ומכריזה לפניו, פיתחו שערים לפניו, כמו שהוא היה פותח שערים כל יום, כשהיה שומר אמונים, כלומר אמנים.

39. מהו אמן? אמן נקרא, המעיין של נחל הנמשך, בינה. ונקרא אמן, כמ"ש, ואהיה אצלו אָמון, אל תקרא אמן אלא אמן. קיום כל המדרגות, אותו נחל הנמשך ויוצא, בינה, נקרא אמן. כמ"ש, מן העולם עד העולם, מעולם שלמעלה, בינה, לעולם שלמטה, מלכות. אף כאן, אמן ואמן. אמן של מעלה, בינה, אמן של מטה, מלכות. אמן, פירושו קיום של כולם.

40. א' של אמן היא עמקות הבאר, שכל הברכות נובעות ויוצאות משם ונמצאות. מ' פתוחה היא נהר, הנמשך ויוצא, יסוד. מ' פתוחה יסוד, ס' סתומה בינה. כמ"ש, לְסַפְּרָה הַמְּשֶׁרָה.

41. ו' פשוטה היא כלל של ב' אותיות נ': ו' פשוטה, נ' כפופה, שכוללת בתוכה גם את הנוקבא דז"א, הנקראת נ' כפופה. ו' פשוטה, כלל של אות ו', שכוללת בתוכה גם את הזכר, אות ו', ז"א. כי ו' פשוטה היא התפשטות של זכר ונוקבא הנכללים כאחד, ז"א ו', ומלכות נ'. משום זה הכול ביחד נקרא נ' ו' ו'. ו' זכר. ו' פשוטה היא כלל זכר ונוקבא. נ' כפופה היא בכלל ו' פשוטה. מ' שבאמן,

36. ובוזיי ייקלו. כלומר, מי שאינו יודע לכבד את אדונו, ולא התכוון באמן, כמו שלומדים, גדול העונה אמן יותר מהמברך. ורבי שמעון אמר, שהעונה אמן, מושך ברכות ממעיון, בינה, אל המלך, ז"א, ומהמלך אל המלכה. ובאותיות חקוקות של רבי אלעזר, אומר, מא' של אמן, בינה, אל המ' של אמן, ז"א. וממ' של אמן ל', המלכות. כיוון שמגיעות הברכות ל', המלכות, נמשכות ויוצאות משם ברכות לעליונים ותחתונים, ומתפשטות בכל. והקול יוצא, שתו משיקוי הברכות שהוציא פלוני, עבד מלך הקדוש.

37. כשישראל למטה שומרים עצמם לענות אמן ולכוון לבם כמו שצריך, כמה פתחי ברכות פתוחים למעלה, כמה טוב נמצא בכל העולמות, כמה שמחה היא בכל. ומהו שכרם של ישראל שגרמו לזה? שכרם הוא בעוה"ז ובעוה"ב. בעוה"ז, בשעה שמְצַרִים להם, ומתפללים תפילתם לפני אדונם, הקול מכריז בכל העולמות, פיתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים. אל תקרא אמונים, אלא אמנים, ששומרים לענות אמן. פיתחו שערים, כמו שישראל פתחו להם שערי הברכות, כך עתה פיתחו שערים, ותתקבל תפילתם על אלו שמְצַרִים להם.

38. זה שכרם בעוה"ז. מהו שכרם בעוה"ב? כשיצא האדם מעוה"ז, שהיה שומר לענות אמן.

לכם הכוהנים בוזי שמי. מה עונשו? כמו שלא פתח ברכות למעלה, כך אין פותחים לו ברכות. ולא עוד, אלא כשיוצא מעוה"ז, מכריזים לפניו ואומרים, סיגרו הפתחים לפני פלוני, ולא ייכנס, ולא תקבלו אותו. אוי לו, אוי לנשמתו.

היא ראשי תיבות מלך. כלומר, אמן, ראשי תיבות אל מלך נאמן, שהוא כלל הכול.

42. כל מי ששמע ברכה מאותו שמברך, ולא כיוון לבו באמן, עליו נאמר, ובוזי ייקלו. כמ"ש,

פתחים של גן עדן ופתחים של גיהנום

[פתחין דגן עדן ופתחין דגיהנום]

מכל העולמות. למקום ההוא מורידים לאותם האנשים המבזים לענות אמן. ודנים אותו בגיהנום על אמנים רבים, שנאבדו ממנו שלא החשיב אותם. ומורידים אותו באותו מדור התחתון שאין בו פתח. ונאבד ואינו עולה משם לעולם. וע"כ כתוב, כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה. והרי יונה אמר, מבטן שאול שיוועתי שמעת קולי, והוא עלה משם? וכתוב, מוריד שאול ויעל? אלא כאן שאול, שממנו עולים, ושם תחתית, שמשם אינו עולה. כאן שחזר בו ועשה תשובה, שם שלא חזר בו.

46. כי שתיים רעות עשה עמי, אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בורות בורות נשברים. אותי עזבו מקור מים חיים, זה הוא שלא רצה לקדש השם של הקב"ה, באמן. עונשו, כמ"ש, לחצוב להם בורות בורות נשברים, שיורדים לגיהנום מדרגה אחר מדרגה, עד שיורדים לאבדון, שנקרא תחתית. ואם הוא מקדש השם של הקב"ה, לכוון באמן כראוי, עולה מדרגה אחר מדרגה להתעדר מעוה"ב ההוא, שנמשך תמיד ואינו נפסק. כמ"ש, אמונים נוצר ה' ומשלם על יתר עושה גאוה.

43. רשעים שבגיהנום, כולם עולים במדורים ידועים. וכמה פתחים יש בגיהנום, וכל הפתחים הם כנגד הפתחים שבגן עדן. ובשעה שמוציאים משם את הרשעים שקיבלו עונשם, הם פותחים הפתחים ושמים אותם בחוץ. וכל הפתחים נקראים בשמות כנגד הפתחים שבגן עדן. וכל פתח שבגן עדן נקרא בשם, כנגד אותו הפתח שכנגדו בגיהנום. ואלו הפתחים שבגן עדן, פתחים כנגד פתחים, כשרואים הפתח שבגיהנום, יודעים על ידו מאיזה בחינה הפתח שכנגדו בגן עדן.

44. בגיהנום יש מדור אחרון, התחתון של כולם. ומדור ההוא כפול, מדור על מדור, ונקרא ארץ עֶפְתָּה. כמ"ש, רבוע יהיה כפול, ותרגומו, מרובע יהיה עיף. אף כאן עפתה, כלומר כפולה. ומדור ההוא נקרא שאול תחתית. שאול הוא מדור העליון. תחתית הוא מדור התחתון. ומשום זה ארץ עפתה נקרא תחתית, ונקרא ג"כ אבדון. וע"כ כתוב, שאול ואבדון, שהם מדורים הכפולים זה על זה. כל המדורים לא הוכפלו, וכולם אינם עיפים, כלומר שאינם נקראים ארץ עפתה, חוץ מזה.

45. מי שיורד לאבדון, שנקרא תחתית, אינו עולה לעולם. ואדם ההוא נקרא איש שכלה ונאבד

שירת הבאר

הם האבות, חג"ת דז"א, שנקראים נדיבי עמים. כרוה, שהם כרו מקום, שיזדווג בה המלך בברכות. ע"י זיווג, במחוקק, יסוד. במשענותם, בנו"ה. עד כאן מלמעלה למטה. וכתוב, וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות. ממדבר, המלכות, הנקראת דיבור. עולה ליסוד, הנקרא מתנה. וממתנה עולה נחליאל, ת"ת. ומנחליאל במות, או"א. זהו קשר השלם, קשר של אמונה, קשר שקיום הכול בו.

49. עתידים ישראל לומר שירה שלמה, שירה הכוללת כל שאר שירים. כמ"ש, ואמרתם ביום ההוא, הודו לה' קיראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו. בעת ההיא כתוב, והיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. וכתוב, אז יימלא שחוק פינו ולשונו רינה, אז יאמרו בגויים הגדיל ה' לעשות עם אלה.

47. שירה מושכת ברכות מלמעלה למטה, עד שתימצאנה ברכות בכל העולמות. עתידים ישראל לומר שירה מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, ולקשור קשר של אמונה, כמ"ש, אז ישיר ישראל את השירה הזאת. לא כתוב, אז שר, אלא אז ישיר, כלומר לעתיד. וכן כולם נאמרו בלשון עתיד. את השירה הזאת, מלמטה למעלה, כי השירה היא במלכות, שמשוררת למעלה לז"א. כמ"ש, עלי באר ענו לה. שאמרו למלכות, הנקראת באר, עלי למקומך להתאחד בבעלך, בז"א. זהו מלמטה למעלה, שמעלים המלכות לז"א.

48. ואח"כ ממשיכים מלמעלה למטה. כמ"ש, באר חפרוה שרים, כרוה נדיבי העם במחוקק במשענותם. באר, מלכות. חפרוה שרים, שהולידו אותה או"א. כי או"א תיקנו את המלכות, כמ"ש, וייבן ה' אלקים את הצלע. כרוה נדיבי העם, אלו